

Tıbbi Sosyal Hizmet Uygulamaları Eğitim Projesi 2012

Sağlık Bakanlığı
"Tıbbi Sosyal Hizmet Uygulamaları Eğitim Projesi", 2012.
Dr. Uğur Özdemir

Giriş

Tıbbi Sosyal Hizmet Uygulamaları Eğitim Projesi, sosyal hizmet alanında kurum içi eğitim aracılığıyla, meslek elemanlarının temel bilgileri üstüne uzmanlaşma bilgilerinin eklendiği ve uygulama ile bu bilginin pekiştirilmesinin sağlandığı, planlama aşamasından tamamlama aşamasına kadar bilimsel bilgi ve içerikle, toplumun ihtiyaçlarının birlikte gözetildiği, çıkan sonuçları itibariyle sadece sağlık alanında değil sosyal hizmet profesyonelliğinin var olduğu tüm alan ve kurumlarda yetkinlik ve yeterlilik geliştirilmesinde model olabilecek örnek bir çalışmadır. Çalışmanın içerik ve detayları aşağıda özetlenmeye çalışılmıştır.

1. Proje Amacı

T.C. Sağlık Bakanlığı Tıbbi Sosyal Hizmet Uygulamaları Eğitim Projesi 2012, Sağlık Bakanlığında çalışan sosyal çalışmacıların (sosyal hizmet uzmanlarının) çalıştıkları sağlık kurumlarında mesleki bilgi ve deneyimlerinin geliştirilerek, uygulama güçlerinin artırılması amacıyla planlanmış ve gerçekleştirilmiştir.

2. Proje Kapsam ve İçeriği

Sağlık Bakanlığına bağlı kurumlarda çalışan sosyal çalışmacıların mesleki bilgi ve deneyimlerinin hizmet içi eğitim kapsamında geliştirilerek uygulamadaki mesleki etkinliklerinin en üst düzeyde gerçekleştirilmesini amaçlayan araştırma, eğitim, danışmanlık ve sürdürülebilir eğitim portalı (e-dergi) geliştirilmesine yönelik bir proje olarak tasarlanmış ve gerçekleştirilmiştir.

Proje; Eylül –Aralık 2012 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir.

Proje yukarıda belirtilen amaç ve kapsam içeriğinde planlanmış ve gerçekleştirilmiştir.

Proje Sağlık Bakanlığının belirlediği 176 sosyal çalışmacı ile gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen proje içinde üç temel içerik bulunmaktadır.

1. Ortam Eğitimi
 - 1.1. Yaşantı eğitimi
 - 1.2. Bilgilendirici konferanslar
2. Alan Eğitimi (Proje Geliştirme ve Uygulama)
 - 2.1. Süpervizyon
 - 2.2. Çalıştaylar
3. Sürdürülebilir Eğitim Portalı (e-Dergi)
4. Araştırma ve Değerlendirme
3. Proje Gerçekleştirilme Süreci

2012 yılı Mayıs ayından itibaren yapılandırma süreci gerçekleştirilen çalışma, Ağustos- Eylül ayları içerisinde projelendirilmiş olup, gerekli kabullerin ve onay süreçlerinin akabinde Eylül ayı sonu ilk ortam eğitimi ile başlayıp, Aralık ayı sonunda tüm aktiviteler başarıyla gerçekleştirilerek tamamlanmıştır.

Çalışmada; 176 katılımcıyla 3 ortam eğitiminde 20 konferans eğitim ve her eğitim gününde ortalama 15 saat yaşantı eğitimi gerçekleştirilmiş, 12 farklı eğitim konferansında 11 akademisyen (Hacettepe, ODTÜ, Ankara Üniversitesi, Bilgi Üniversitesi, Maltepe Üniversitesi,) (5 Prof. Dr, 2 Doç Dr, 1 Y.Doç. Dr, 3. Dr. Akademisyen) yer almıştır (Tablo 1)

Tablo 1: Ortam eğitimi programı "kuramsal konferanslar ve akademisyenler"

	Ders Başlığı	Akademisyen	Ünvan	Kurum
1.	İnsan davranışı ve sosyal çevre-bütüncül yaklaşım	Uğur Özdemir	Dr.	Hacettepe Üniversitesi
2.	Sağlık sisteminde yeni oluşumlar	Sağlık Bakanlığı	Dr.	Sağlık Bakanlığı
3.	İnsana saygı, insan hakları	Bergen Coşkun	Dr.	Maltepe Üniversitesi
4.	İletişim ve etkileşim	Çağay DÜRÜ	Doç.Dr.	Serbest, Terapist
5.	Estetik ve sanatsal algı, bakış	Turhan Çetin	Prof.Dr.	Hacettepe Üniversitesi
6.	Sosyal hizmet müdahale metodolojisi	Sunay İl	Prof.Dr	Hacettepe Üniversitesi
7.	Bireyle çalışma	Veli Duyan	Prof.Dr.	Ankara Üniversitesi
8.	Grupla çalışma	Filiz Demiröz	Y.Doç.Dr.	Hacettepe Üniversitesi
9.	Toplum organizasyonu ve toplumsal kaynak kullanımı	Özlem Öntaş	Doç.Dr.	Hacettepe Üniversitesi
10.	Araştırma metodolojisi	İlhan Tomanbay	Prof.Dr	Hacettepe Üniversitesi
11.	Eğitim metodolojisi	Fersun Paykoç	Prof.Dr.	ODTÜ
12.	Proje	Uğur Özdemir	Dr.	Hacettepe Üniversitesi

Katılımcılar; Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Osmaniye, Mersin, Hatay, Gaziantep, Diyarbakır, Konya, Kocaeli, Bursa, Manisa, Aydın, Balıkesir, Eskişehir, Antalya, Trabzon ve Samsun illerinden seçilmiş, oluşturulan 12 grup içinde; sosyal hizmet müdahale metodolojisinde 176 bireyle çalışma (social case work), 12 kapsamlı araştırma (social research methodology), 24 sosyal grup çalışması (social Group work) 12 toplumla çalışma projeleri (community organization) gerçekleştirilmiş ve raporlaştırılarak gruplarca Bakanlığa teslimi sağlanmıştır (Ek 1).

Çalışmada gerçekleştirilen projeler sırasında katılımcıların bulunduğu illerde ve özellikle katılımcıların yer aldığı sağlık kurumlarında sosyal hizmet mesleğinin etkin kullanımı noktasında önemli bir hareketlilik yakalanmış, hastane başhekimleri ve İl Sağlık Müdürlükleri çalışmaları benimseyip, yaygınlaştırılması için olanaklar sunmuşlardır. Gerçekleştirilen çalışmalardan iki proje illerinde Avrupa Birliği Projesi olarak değerlendirilmek için çalışmalar başlatılmış, bir proje Valilik bir proje de o ildeki Belediye Başkanlığı tarafından gerçekleştirilmek üzere kendi çalışmaları içine alınmıştır.

Çalışma katılımcılar arasında uygulamaya dönük planlandığı için yeni bir mesleki şevk oluşturmuş, pek çok katılımcı mesleğine yeni bir bakış ve anlayışla ve çok daha üst bir motivasyona ulaştıklarını ifade etmişlerdir. Çalışmadaki en yüz güldürücü sonuçlardan birisi de çalışmaya katılanların içinden önemli bir sayının (on kişiden fazla) yüksek lisans eğitimi almak için farklı üniversitelere başvurmaları olmuştur. Bu sayının çok daha artacağı gözükmektedir.

Çalışma henüz çalışmaya katılmayanlar içinde bir merak ve mesleklerini önemseme noktasında bir paye almış, beklenti oluşturmuştur.

Özetle çalışma, sağlık alanında sosyal hizmet mesleğinin, bilimsel içeriğine ve yapısına ulaşma, mesleki etkinliğin artırılması ve sağlık alanında sosyal hizmet mesleğinin etkinliğinin artırılması ve sağlığın geliştirilmesi ve gerçekleştirilmesinde sosyal hizmet mesleğinin pozitif rol alması noktasında önemli etkiyi oluşturmuştur.

Böylece sosyal hizmet mesleğinin, sağlığın korunması, geliştirilmesi ve tedavi edilmesinde ve sağlık kurumlarının (hastaneler) amaçlarının

gerçekleştirilmesinde katma değer katacak bir rol ve sorumluluk alabileceği görülmüştür.

Çalışmada tamamlanan etkinlikler aşağıda sıralanmıştır:

1. Projenin amaç-kapsam-içerik ve planlama olarak tamamlanması ve gerekli protokollerinin tamamlanması gerçekleştirilmiştir.
2. Projede yer alacak akademisyenlerin belirlenmesi, eğitim programı ve zamanlamalarının yapılması tamamlanmıştır.
3. Çalışmaya katılacak meslek elemanlarının seçimi ve gerekli yazışmaların yapılması tamamlanmıştır.
4. Üç ortam eğitim programları (Kızılcahamam-Antalya-Kızılcahamam) gerçekleştirilmiştir ve raporlaştırılmıştır.
5. Üç ortam eğitim programı sonunda çalışma gruplarının gerçekleştirecekleri projelerin seçimi tamamlanmıştır.
6. Üç ortam eğitim programı sonrası katılımcılara “değerlendirme” araştırması uygulanarak eğitim değerlendirilmiş ve raporlaştırılmıştır.
7. Ortam eğitim programı sonrasında çalışma gruplarıyla (gerçekleştirecek projelere ilişkin) süpervizyon (internet-telefon-bazı katılımcı gruplar için yüz yüze) verilmesi sağlanmıştır.
8. Çalışma grupları (iller) doğrultusunda, projelerin tamamlanması ve raporlaştırılmasına yönelik çalıştayların (workshop) (Ankara-Ankara-Ankara-İstanbul-İzmir-Ankara) gerçekleştirilmesi, tüm grupların projelerini ve raporlarını tamamlaması ve raporlaştırılmasının gerçekleştirilmesi sağlanmıştır.
9. E-Derginin tasarımının gerçekleştirilmesi ve raporlaştırılması tamamlanmıştır.
10. Çalışmanın raporlarıyla birlikte sonuç raporunun proje tarihleri arasında

tamamlanıp, Bakanlığa ulaştırılması gerçekleştirilmiştir.

4. Sonuç

“T.C. Sağlık Bakanlığı Tıbbi Sosyal Hizmet Uygulamaları Eğitim Projesi”nin 2012 yılı Mayıs ayından itibaren yapılandırma süreci gerçekleştirilmiş, Ağustos- Eylül ayları içinde projelendirilmiş, gerekli kabullerin ve onay süreçlerinin akabinde Eylül ayı sonu ilk ortam eğitimi ile başlayıp, Aralık ayı sonunda tüm aktivitelerini başarıyla gerçekleştirerek, tamamlanmıştır. Çalışma planlandığı içerik ve kapsamda, planlandığı amaçlara ulaşarak gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma ile katılımcılar sosyal hizmet mesleğinin bilimsel içerik ve metodolojiyle uygulanmasına yönelik disiplinli bir çalışma içine girerek uygulayıcı olarak hem kendilerine hem bağlı oldukları sağlık kurumlarına hem de illerine önemli bir katkı sağlamışlardır.

Çalışma sağlık alanında ekip çalışması anlayışının geliştirilmesi ve sağlığın biyo –psiko-sosyal iyilik haline ulaşılma noktasında da önemli bir eksikliğin tamamlanabileceğinin görülmesi açısından da arzu edilen amaca ulaşmıştır.

Çalışmada Bakanlığın ve ilgili birimin katkı ve katılımlarının gücü ve samimiyeti, çalışmanın bu denli iyi sonuçlanmasında önemli etkenlerden biri olmuştur.

5.Öneriler

“T.C. Sağlık Bakanlığı Tıbbi Sosyal Hizmet Uygulamaları Eğitim Projesi” çalışmalarını içeriğinde, aşağıdaki gözlemlere ulaşılmıştır. Bu gözlemlerin, sağlık alanında bir mesleki disiplin olarak sosyal hizmetin daha etkin olarak çalışmalarda yer alması için dikkate alınmasında yarar olduğu düşünülmüştür.

1. Sağlık alanında sosyal hizmet uygulamasında meslek elemanları, hastaneler ve iller arasında genel olarak ortak bir çalışma görülmemektedir. Çalışmalar kişilere, kurumlara ve illere göre değişmektedir. Bu durumun disipline edilerek uygulamada homojenlik yakalanmasına yönelik çok önemli bir ihtiyaç olduğu görülmektedir.

2. Sağlık alanında tüm meslek elemanlarında olduğu gibi sosyal çalışmacıların da sağlık alanındaki yeni gelişmeler ile mesleki metodolojideki yeni gelişmeleri takip etme noktasında, hizmet içi eğitimler ile mesleki uygulama ve müdahaleye yönelik bilgilerini yenilemelerinde ve geliştirmelerinde yarar olduğu görülmüştür.

3. Sosyal hizmet meslek elemanlarının sağlık kurumlarındaki rol ve sorumluluklarını etkin bir biçimde gerçekleştirebilecekleri yapısal sürecin sağlık kurumlarında kurulmasında yarar olduğu görülmüştür.

4. Sosyal hizmet meslek elemanlarının çalışmalarının denetlenebilir ve ölçülebilir bir düzen içinde yapılandırılmasında yarar görülmektedir.

5. Sosyal hizmet mesleğinde, özellikle gelişmiş yurt dışı örneklerinde sıkça rastlanan, “süpervizyon” sürecinin uygun meslek elemanları eğitilerek il ve kurum doğrultusunda başlatılmasında önemli bir yarar görülmektedir.

6. Bu projeye başlatılan yenilenme motivasyonunun arkasının gelmesinde ve bu çalışmanın özellikle bu yıl ülke çapına yayılmasında çok önemli bir yarar vardır.

7. Yapılacak çalışmaların sosyal çalışmacıları disipline edecek bir program ve zamanlama içinde (2-3 günlük çalıştay) yapılmasında ve proje uygulama içerikli olmasında çok önemli bir yarar vardır.

8. Bu proje içinde geliştirilen “ Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi”nin sosyal çalışmacıların akademik bilgilerinin geliştirilmesi, literatürü takip etmeleri ve disipline olmaları noktasında (bir araç olarak) önemli bir rolü olduğu düşünülmektedir.

Ek 1: Gerçekleştirilen Projeler ve Proje Ekipleri

Tablo 1 : Sosyal Grup Çalışmaları Projeleri

Sıra	Proje grubu	Proje adı
1	Adana / Osmaniye	1. Adana ilinde suça sürüklenen ve madde kullanan çocukların aileleriyle sosyal grup çalışması 2. Osmaniye ilinde suça sürüklenen ve madde kullanan çocukların aileleriyle sosyal grup çalışması
2	Diyarbakır / Hatay	1. Diyarbakır TRSM de şizofren bireye sahip ailelerle yapılan eğitim grup çalışması 2. Hatay TRSM de şizofren bireye sahip ailelerle yapılan eğitim grup çalışması
3	Mersin / G.Antep	1. Mersin ilinde evde sağlık hizmeti alan hasta yakınlarının yaşadıkları kaygı ve stresle baş etme becerisi kazandırılmasına yönelik sosyal grup çalışması 2. Evde Sağlık Hizmetinden yaralanan hasta yakınları ile "stres ve stresle başa çıkma becerisi kazandırma" konulu sosyal grup çalışması
4	Samsun/ Trabzon	1. Psikiyatri servisinde yatan hastalar ile grup çalışması 2. Hemodiyaliz hastalarının aileleriyle grup çalışması
5	Antalya / Eskişehir	1. Diyaliz hastalarının ve yakınlarının diyaliz sürecinde yaşadıkları sorunların ortaya konması ve sorunlarla baş edebilme yöntemleri grup çalışması 2. Eskişehir Devlet Hastanesi doğum salonunda ebe olarak çalışan 7 üyeye oluşturulan duygu paylaşımı grup çalışması (üyelerin çalışma ortamından kaynaklanan olumsuz duyguları paylaşarak rahatlamaları amaçlanmaktadır)
6	İstanbul / İstanbul	1. İstanbul ilindeki sağlık çalışanlarının çocuk ihmal ve istismarı konusunda farkındalığının artırılmasına ilişkin grup çalışması
7	Bursa / Manisa	1. Diyalize giren böbrek hastalarının sosyal iletişim becerisini geliştirme, sosyal paylaşım gurubu 2. Manisa Toplum Ruh Sağlığı Merkezinden sağlık hizmeti alan; şizofreni, bipolar ve psikotik bozukluk tanısına sahip hastaların aileleri ile grup çalışması

8	İzmir / İzmir	<ol style="list-style-type: none"> 1. "Ortopedi kliniği yatan hastalarının taburculuk sonrası ulaşım sorunları /özürlü hakları/sosyal ve maddi yardımlar ile ilgili eğitim çalışması 2. Sağlık Bakanlığı Evde Sağlık Hizmetleri ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından yürütülen Özürlü Bakım Hizmetleri kapsamında İzmir ili Tire İlçesi'nde evde sağlık hizmetlerinden faydalanan ve özürlü bakım parası alan aile üyelerinin özürlü bakım hizmetleri konusunda eğitimi
9	Aydın / Balıkesir	<ol style="list-style-type: none"> 1. Toplum ruh sağlığı merkezinden hizmet alan hasta yakınlarına, sosyal hizmet uzmanları tarafından toplum ruh sağlığının hizmetleri ve özürlülerin sosyal-yasal hakları konusunda bilgilendirmek amacıyla grup çalışması gerçekleştirilmiştir. 2. "Dışlanmışlık ve Şizofren Hastalarına Karşı Sosyal İzolasyon" konusunda grup eğitim
10	Kocaeli / Konya	<ol style="list-style-type: none"> 1. Grup çalışmasına katılan sosyal hizmet uzmanlarının, tıbbi sosyal hizmet alanında karşılaşılan vakaların paylaşımı üzerinden sorun çözme kapasitelerinin artırılması. 2. Yeni doğan yoğun bakım servisinde yatan annelere psiko-sosyal destek grup çalışması
11	Ankara / Ankara	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sigara Bırakma Polikliniği'ne sigarayı bırakmak için başvuran hastalara yönelik etkileşim grubu çalışması. 2. Sigara Bırakma Polikliniğine sigarayı bırakmak için başvuran hastalara yönelik eğitim çalışması
12	Ankara / Ankara	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ankara Numune Eğitim Ve Araştırma Hastanesi Amatem Kliniği'nde Alkol Bağımlılığı Tedavisi Görmekte Olan Hastaların Kendine Yardım Grubu 2. 3. Etlik Zübeyde Hanım Kadın Hastalıkları Eğitim Ve Araştırma Hastanesi'nde şiddete maruz kalmış sağlık çalışanları ile sosyal grup çalışması
Toplam		24 Sosyal Grup çalışması projesi, projelendirilip tamamlanmıştır.

Tablo 2: Toplumla Çalışma Projeleri

sıra	Proje grubu	Proje adı
1	Adana / Osmaniye	1. Hasta ve hasta yakınlarına yönelik konukevi açılması yönünde farkındalık geliştirme ve lobicilik çalışması
2	Diyarbakır / Hatay	1.Hastane ortamında çalışan sağlık personelinin, hasta ve hasta yakınları tarafından uğradığı şiddetten korumak veya şiddeti en aza indirmek ve sağlıkta şiddet konusu ile daha etkili bir şekilde mücadele etmek
3	Mersin / G.Antep	1.Evde bakım hizmetleri tanıtım kitapçığı
4	Samsun/ Trabzon	1. Hasta ve yakınları için ücretsiz misafirhane projesi
5	Antalya / Eskişehir	1.Evde bakım hizmeti gereken yatağa bağımlı hastaların bakıcılarının eğitimi projesi.
6	İstanbul / İstanbul	1.Tıbbi sosyal hizmetlerin tanıtımı
7	Bursa / Manisa	1. Bimekan hastaların ve onlara hizmet veren sağlık personellerinin yaşamış oldukları problemler hakkında toplum bilincinin olmaması
8	İzmir / İzmir	1.Sağlık Bakanlığı Evde Sağlık Hizmetleri ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından yürütülen Özürlü Bakım Hizmetleri kapsamında İzmir ili Tire İlçesi'nde evde sağlık hizmetlerinden faydalanan ve özürlü bakım parası alan aile üyelerinin özürlü bakım hizmetleri konu hakkında yapılacak çalışmanın yazılı ve görsel medya ile duyurulması
9	Aydın / Balıkesir	1.Adölesan gebelikler konusunda halkın afiş, broşür ve basın yoluyla bilgilendirilmesi
10	Kocaeli / Konya	1.Alzheimer hastalarına yönelik toplumu bilinçlendirme ve farkındalık yaratma
11	Ankara / (Hitit)	1. Sigara bağımlılığı ve bu bağımlılığın zararları üzerine afiş ve broşürler vasıtasıyla farkındalığın artırılması çalışması
12	Ankara / Ankara	1.Şiddet algısı ve şiddetle başetme yolları hakkında eğitim çalışması
Toplam		12 toplumla çalışma projesi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3: Araştırma Projeleri

sıra	Proje grubu	Proje adı
1	Adana / Osmaniye	1.Sağlık çalışanlarının sosyal hizmet mesleği ve sosyal hizmet uzmanlarına bakış açılarının değerlendirilmesi
2	Diyarbakır / Hatay	1.Hatay ve Diyarbakır'da sağlık alanında çalışan sosyal hizmet uzmanları olarak sağlık çalışanlarının şiddete yönelik kaygı düzeylerinin saptanması ve şiddete yönelik bilgi ve düşüncelerinin değerlendirilmesidir
3	Mersin / G.Antep	1.Evde sağlık hizmetinden faydalanan hastaların memnuniyet düzeylerinin tespitine yönelik araştırma projesi
4	Samsun/ Trabzon	1. Samsun ve Trabzon illerinde sosyal hizmet uzmanı bulunan hastanelerde çalışan hekimlerin tıbbi sosyal hizmet uygulamalarına yönelik bilgi düzeylerinin saptanması
5	Antalya / Eskişehir	1.Evde bakım hizmet modelinden yararlanan hastaların yakınlarının sorunları ve ihtiyaçlarının saptanması.
6	İstanbul / İstanbul	1.İstanbul' da ki hastanelerde kurum bakımına ihtiyaç duyan kimsesiz ve bimekan hastaların kurum bakımı ihtiyacının karşılanması aşamasında yaşanan sorunlar ve nedenlerinin değerlendirilmesi
7	Bursa / Manisa	1.Sağlık personelinin bimekan hastalarla karşılaştıklarında ve taburculuk sürecinde yaşadıkları problemler ve başetme yolları.
8	İzmir / İzmir	1. Tıbbi sosyal hizmet alanında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının, hastaların maddi yetersizliklerinden doğan ihtiyaçlarını gidermek konusunda yaşadıkları sorunları, tıbbi sosyal hizmet birimlerine ait kaynağın gerekliliğini ve mevcut dış kaynaklara ulaşmada yasal prosedürlerden doğan sıkıntıları ortaya çıkarmak.
9	Aydın / Balıkesir	1.Adölesan gebelerle çalışan sağlık çalışanlarının tutum ve davranışları konusunda farkındalık sağlanması
10	Kocaeli / Konya	1. Tıbbi sosyal hizmet birimlerine başvuran hastalara hizmet verme sürecinde maddi kaynak yokluğunun sosyal hizmet müdahalelerine olumsuz etkilerinin değerlendirilmesi
11	Ankara / Ankara	1. Sigara bağımlılığı, bu bağımlılığın olumsuz etkileri ve bağımlılıkla baş etme yöntemleri
12	Ankara / Ankara	1.Sağlık alanında çalışan personelin şiddet algısı ve şiddetle başetme yolları
Toplam		12 araştırma projesi gerçekleştirilmiştir.